

הודעה לתקשורת

אתר: www.cbs.gov.il דוא"ל: info@cbs.gov.il פקס: 02-6521340

ירושלים, ט' באייר, תש"ף
3 במאי, 2020
119/2020

מאזן אספקת המזון 2018 Food Balance Sheet 2018

חישוב מאזן אספקת המזון מספק מידע לקובעי המדיניות על כמות האספקה העצמית של המזון במדינה ועל מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא, לפי הרכב המזון. המידע מסייע גם בתכנון מדיניות הסבסוד של מוצרי מזון בסיסיים ובקבלת החלטות לגבי גובה תשלום מכס על יבוא, מכסות היבוא שנקבעות על ידי משרד החקלאות, תוספים של ויטמינים ומינרלים למוצרים בסיסיים ועוד.

בשנת 2018

- הערך הקלורי לנפש של המזון שעמד לרשות האוכלוסייה (הוצע בחנויות ובשווקים) עמד על 3,783 קילו-קלוריות, בדומה לשנת 2017.
- מתוך סך של 3,783 קילו קלוריות שעמדו לרשות כל נפש בישראל, בממוצע כ-29% מקורם בלחם ודגנים, 18% - בשמנים ושומנים, 13% - בסוכר, ממתקים ודבש ו-11% - בירקות, פירות ותפוחי אדמה.
- לרשות כל נפש בישראל, עמדו בממוצע כמויות מזון אלו: 145 ק"ג פירות, 148 ק"ג ירקות כולל מקשה¹, 164 ק"ג לחם ודגנים, 80 ק"ג בשר ודגים ללא עצמות, 39 ק"ג תפוחי אדמה ועמילנים, 47 ק"ג סוכר, ממתקים ודבש, 181 ליטרים חלב ומוצריו ו-283 ביצים.
- 99% מאספקת הדגנים בישראל, מקורם ביבוא, וכך גם 92% מאספקת הדגים, 68% מאספקת הקטניות, הבוטנים והאגוזים ו-66% מאספקת בשר הבהר, לעומת זאת, ישראל מייצרת 100% מבשר העוף וההודו ו-91% ממוצרי החלב.

אספקת קלוריות בשנים 1950-2018

- בקלוריות שעמדו לרשות הציבור חלה עלייה מ-2,610 קלוריות ב-1950 ל-3,783 קלוריות ב-2018.
- בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה שסופקה מדגנים ומוצריהם,² חלה ירידה מ-48% ב-1950 ל-29% ב-2018.
- בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה שסופקה מבשר חלה עלייה מ-4% ב-1950 ל-11% בשנת 2018.

¹ כולל אבטיחים ומלונים.

² משנת 2010 חל שינוי בקבוצות דגנים ומוצריהם, ירקות ופירות, ראו הגדרות והסברים.

נתונים על מאזן אספקת המזון

סיכום מאזן אספקת המזון מראה כי הערך הקלורי של המזון העומד לרשות האוכלוסייה בישראל הגיע בשנת 2018 ל-3,783 קילו קלוריות (קק"ל) לנפש ליום.

הנתונים מתייחסים לכמות העומדת לרשות הציבור, כלומר הכמות שמוצעת, ולא הכמות שנרכשת על ידי הציבור או הכמות שהאוכלוסייה צורכת.

שינויים באספקת אנרגיה לתזונה בשנים 2018-2017

בשנת 2018 אספקת הקלוריות לנפש נותרה זהה לשנת 2017, 3,783 קק"ל ליום.

לוח א - המזונות העיקריים שהוצעו לציבור בשנים 2017 ו-2018

ק"ג לנפש, אלא אם כן צוין אחרת

2018	R2017	מצרך
145	145	פירות (כולל מיצי פירות)*
148	154	ירקות (כולל מקשה)*
164	169	לחם ודגנים*
80	83	בשר ודגים (ללא עצמות)
76	85	מים מינרלים ומשקאות כוהליים מיבוא (ליטרים)
39	44	תפוחי אדמה ועמילנים
47	41	סוכר, ממתקים ודבש
28	29	שמנים ושומנים
22	24	קטניות, בוטנים ואגוזים
283	267	ביצים (יחידות)
181	182	חלב ומוצריו (במונחי חלב) (ליטרים)

* נתוני 2017 עודכנו.

ערכים תזונתיים לנפש ליום בהשוואה לרמת הצריכה המומלצת

לוח ב מציג השוואה בין אספקה של אבות מזון, מינרלים וויטמינים לנפש ליום בשנת 2018 לבין הכמות המומלצת לצריכה ביום.

רמת הצריכה המומלצת RDA (Recommended Dietary Allowances) נקבעת, על ידי ארגון המזון והתזונה של המכון לרפואה-ושינגטון ארה"ב, ברמה המספקת את הצריכה התזונתית של רוב האוכלוסייה, למעט אוכלוסיות עם צרכים מיוחדים, כמו תינוקות, נשים הרות או מיניקות ומבוגרים מעל גיל 70.

לוח ב - אבות מזון, מינרלים וויטמינים לנפש ליום - השוואה בין אספקה לכמות מומלצת לצריכה, 2018

כמות מומלצת לצריכה לנפש ליום (RDA)	אספקה לנפש ליום בשנת 2018	פירוט	אבות מזון מינרלים ויטמינים
130	503	פחמימות	אבות מזון (גרם)
טרם נקבע	161	שומן	אבות מזון (גרם)
50	115	חלבון	אבות מזון (גרם)
1,200	*922	סידן	מינרלים (מיליגרם)
11	25	ברזל	
2,667	7,248	ויטמין A (IU)	ויטמינים (מיליגרם)
1.2	2.4	ויטמין B ₁ (תיאמין)	ויטמינים (מיליגרם)
1.2	2.3	ויטמין B ₂ (ריבופלבין)	ויטמינים (מיליגרם)
15.0	33.0	ויטמין B ₁₂ (ניאצין)	ויטמינים (מיליגרם)
82.5	188.9	ויטמין C (חומצה אסקורבית)	ויטמינים (מיליגרם)

* סידן שנוסף במוצרי חלב עם תוספות סידן לא נלקח בחשבון, בשל מחסור בנתונים.

בכל הפרמטרים, למעט סידן, אספקת המזון לנפש ליום בשנת 2018, עלתה על הכמות המומלצת.

מינרלים וויטמינים לנפש ליום

דגנים ומוצריהם הם מקור עיקרי לאספקת מינרלים וויטמינים לנפש ליום. דגנים ומוצריהם הם 71% מסך כל אספקת סיבים תזונתיים, 60% מאספקת ברזל ו-47% מאספקת פחמימות.

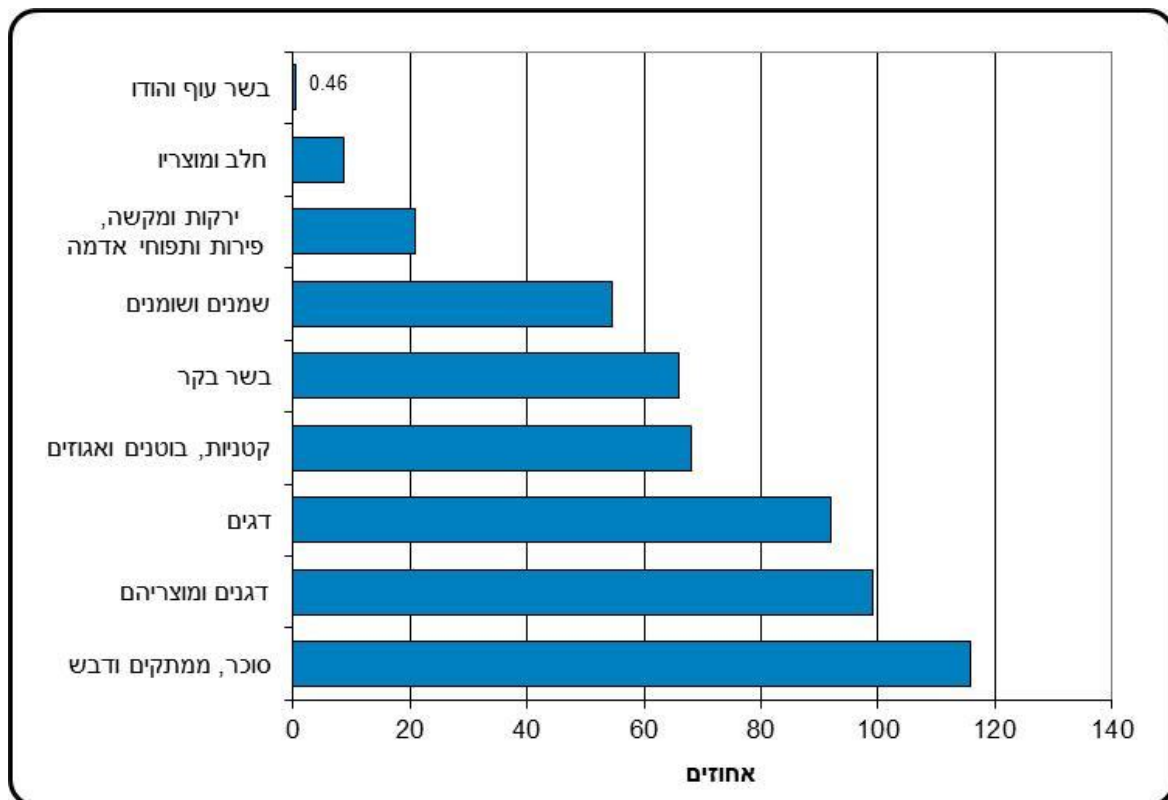
סוכר, ממתקים ודבש הם 25% מאספקת פחמימות.

חלב ומוצרו הם 59% מאספקת הסיידן.

ירקות ומקשה הם 64% מאספקת ויטמין A ו-46% מאספקת חומצה אסקורבית (ויטמין C), **פירות** הם 40% מאספקת חומצה אסקורבית (ויטמין C).

מדד התלות ביבוא

תרשים 1 - מידת תלותה של ישראל ביבוא של מצרכים עיקריים, 2018

* אם מדד התלות ביבוא גבוה מ-100%, פירושו של דבר, שהיצוא תלוי ביבוא. מקרים אלה מתרחשים, בדרך כלל, אם מרכיב מסוים במצרך ליצוא מיובא. דוגמה: יצוא ריבות תלוי ביבוא סוכר גולמי המשמש לייצורן.

התלות של ישראל גבוהה ביבוא של סוכר, ממתקים ודבש, דגנים, דגים, בשר בקר, קטניות, בוטנים ואגוזים.

מדד התלות ביבוא של סוכר וממתקים עומד על 116% ומדד התלות של דגנים ומוצריהם עומד על 99%. 91% מאספקת הדגים של ישראל תלויה ביבוא.

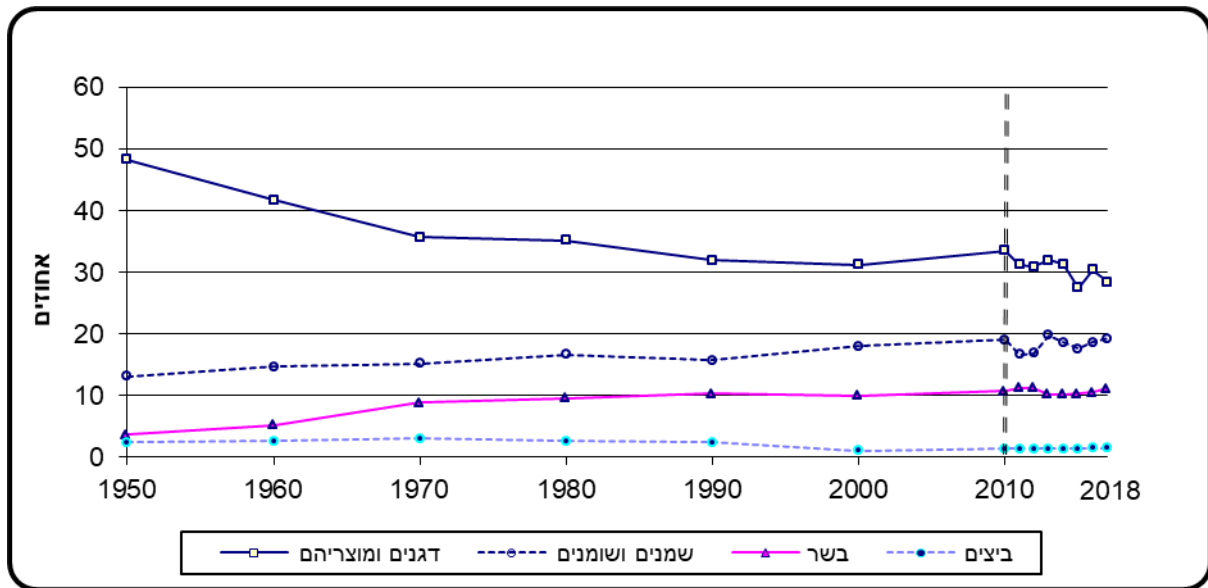
לעומת זאת, ישראל מייצרת כ-100% מבשר העוף וההודו שעומד לרשות הציבור, והתלות בחלב ומוצרו עומדת על 9% בלבד.

אספקת קלוריות בשנים 1950-2018

הרכב אספקת המזון עבר כמה שינויים לאורך השנים.

סדרות הנתונים של מקורות המזון על פני שנים מציגות את ההיסטוריה של החקלאות והתזונה בישראל, את השינויים בהרגלי צריכת המזון המקומי הבאים לידי ביטוי באספקת המזון ואת השינויים במגמות היבוא והיצוא של מצרכי מזון.

תרשים 2 - אספקת אנרגיה לתזונה - מקורות עיקריים, 1950-2018

* משנת 2010 שונו קבוצות המזון, ראו הגדרות והסברים.

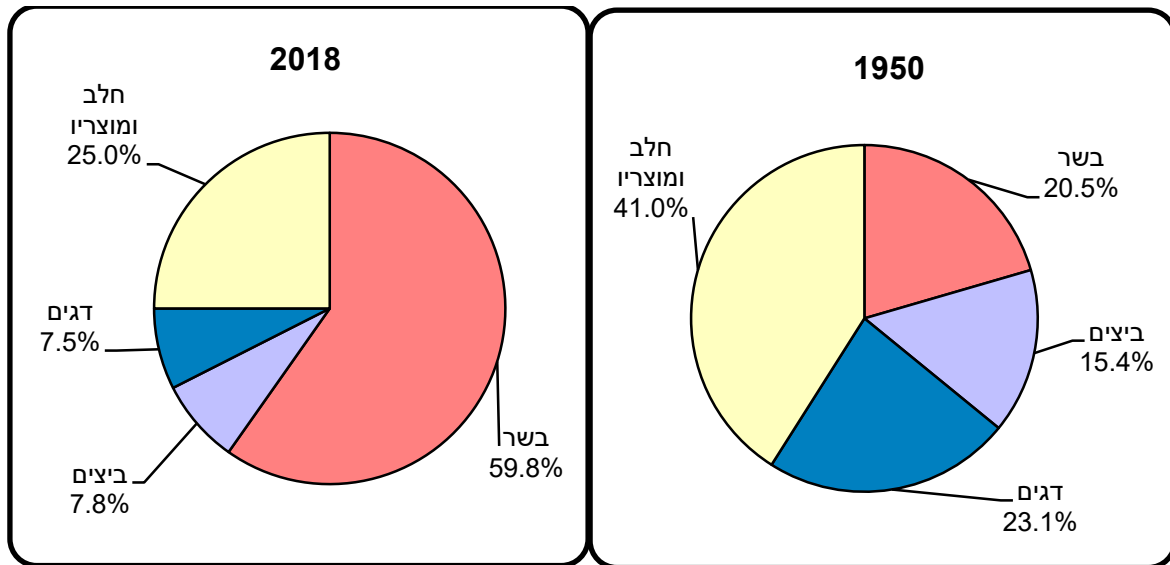
השינוי הבולט ביותר באספקת אנרגיה לתזונה היה ירידה רצופה בחלקה היחסי של אנרגיה לתזונה, שסופקה מדגנים ומוצריהם בשנים 1950-2000 (מ-48% ל-31%). בשנים 2000-2018 חלו תנודות קלות במהלך השנים.

בחלקם היחסי של שומנים ושומנים חלה עלייה הדרגתית מ-13% בשנת 1950 ל-19% בשנת 2010. מאז, חלו תנודות קלות ולא נצפתה מגמה ברורה.

באספקת אנרגיה לתזונה מבשר חלה עלייה בשנים 1950-2011 מ-4% ל-11%. ומאז נמשכת היציבות בחלקו היחסי של הבשר (כ-11% בשנת 2018).

באספקת האנרגיה מביצים חלה עלייה הדרגתית בין השנים 1950-1990, משנת 1991 חלה ירידה משמעותית ומאז חלו תנודות קלות בלבד.

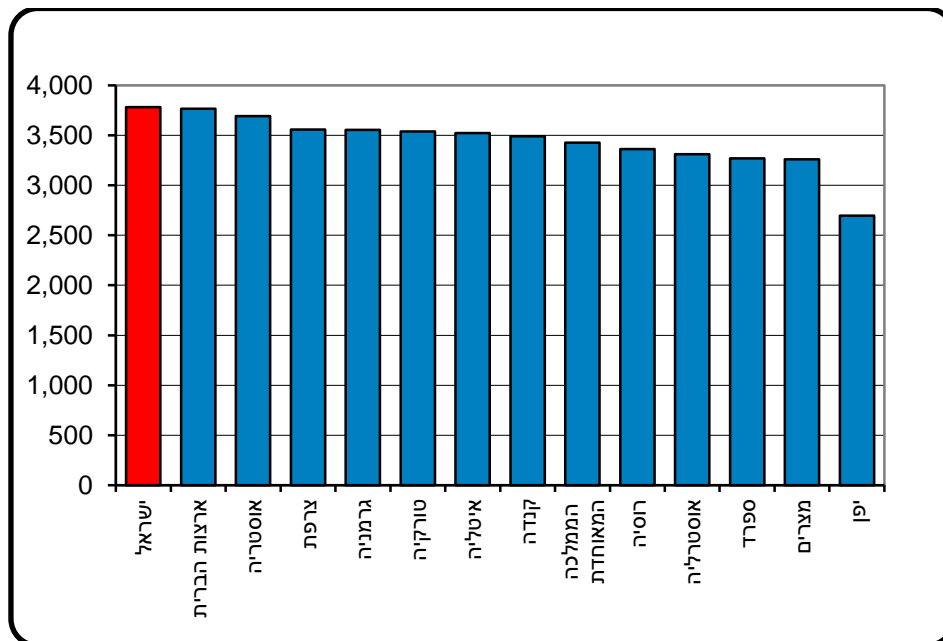
תרשים 3 - אספקת חלבון מן החי לנפש ליום, 1950 ו-2018

במהלך השנים חל שינוי במקורות אספקת החלבון מן החי. חלקו היחסי של הבשר גדל פי שלושה, ואילו חלקם היחסי של מקורות המזון האחרים - חלב ומוצריו, ביצים ודגים קטן.

זמינות קלוריות לנפש ליום, השוואה בין-לאומית

תרשים 4 - זמינות קלוריות לנפש ליום, 2017 - מדינות נבחרות

בישראל זמינות הקלוריות גבוהה מעט לעומת כל המדינות הנסקרות. הפערים בין זמינות הקלוריות בישראל לשאר המדינות שהיו גדולים יחסית, הצטמצמו מאוד במהלך השנים.

הגדרות והסברים

חישוב אספקת המזון כולל את התכולה הטבעית של הוויטמינים והמינרלים במצרכים ואינו כולל תוספי מזון המשווקים בנפרד או מוספים למזון כגון סידן לחלב. כמו כן, לא נכללים מזונות עתירי קלוריות מיובאים, לדוגמה משקאות עתירי קלוריות לספורטאים.

חישוב מאזן אספקת המזון מספק מידע לקובעי המדיניות על כמות האספקה העצמית של המזון במדינה ועל מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא, לפי הרכב המזון. המידע מסייע גם בתכנון מדיניות הסבסוד של מוצרי מזון בסיסיים ובקבלת החלטות לגבי גובה תשלום מכס על יבוא, מכסות היבוא שנקבעות על ידי משרד החקלאות, תוספים של ויטמינים ומינרלים למוצרים בסיסיים ועוד.

בעקבות בחינה מחדש של הנחיות ארגון המזון והחקלאות (FAO), משנת 2010 שונו קבוצות המזון "דגנים ומוצריהם", "ירקות ומקשה" ו"פירות":

1. "תירס" הועבר מקבוצת "ירקות ומקשה" לקבוצת "דגנים ומוצריהם".

2. סעיף "ענבים" אינו כולל ענבים המשמשים ליין מייצור מקומי.

לפיכך, יש לנהוג משנה זהירות בהשוואה לנתונים קודמים לשנת 2010.

מדד התלות ביבוא

מדד התלות ביבוא (IDR-Import Dependency Ratio) מספק מידע על מידת התלות של מדינת ישראל ביבוא מזון.

הוא מחושב לפי הגדרה בין-לאומית של ארגון המזון הבין-לאומי (FAO). המדד אינו לוקח בחשבון את השינוי במלאי, כיוון שהמלאי אינו מסומן לפי מקורו - ייצור מקומי או יבוא - וההנחה היא שמקור המזון דומה לאורך השנים. החישוב מבוצע על האספקה המצויה, לפני הפחתת שימושים תעשייתיים, פחת, זרעים ותזונת בעלי חיים.

$$\text{מדד תלות ביבוא} = \frac{\text{יבוא}}{\text{יצוא} - (\text{יבוא} + \text{ייצור})} * 100$$